

POCHWALIĆ (122) *vb pf*

o jasne; w *inf* -chwã- (15), -chwa- (4); -chwa- *RejWiz*, *ModrzBaz*; -chwã- : -chwa- *GórnDworz* (2:1), *RejPos* (1:1); w pozostałych formach a *pochylone*.

inf pochwalić (19). ◇ *fut* 1 *sg* pochwałę (5). ◇ 2 *sg* pochwalisz (5). ◇ 3 *sg* pochwali (3). ◇ 1 *pl* pochwalim (1). ◇ 3 *pl* pochwalą (5). ◇ *praet* 1 *sg m* pochwałem, -m pochwalił (2). ◇ 2 *sg m* -ś pochwalił (1). ◇ 3 *sg m* pochwalił (49). *f* pochwaliła (2). ◇ 1 *pl m pers* pochwaliliśmy, -smy pochwalili (2). ◇ 3 *pl m pers* pochwalili (9). *subst* pochwały (2). ◇ *imp* 2 *sg* pochwał (2). ◇ 1 *pl* pochwalmy (2). ◇ 2 *pl* pochwalcie (1). ◇ *con* 1 *sg m* bych pochwalił (1). ◇ 3 *sg m* by pochwalił (1). ◇ 1 *pl m pers* bychmy pochwalili (1). ◇ 3 *pl m pers* by pochwalili (1). ◇ *con praet* 3 *sg m* by był pochwalił (1). ◇ *impers praet* pochwał(o)no (2). ◇ *part praet act* pochwaliwszy (5).

Sł stp: pochwalić, *pofalić*, *Cn brak*, *Linde także XVII w.*

1. Uznać, że ktoś a. coś jest dobre(-y); *probare PolAnt*, *Modrz*, *Calep*; *laudare Modrz*, *Vulg*, *JanStat*; *approbare Modrz*, *JanStat*; *comprobare Mącz* [w tym: z przeczeniem (7)] (109) :

a. Wyrazić się z uznaniem; z przeczeniem: *zganić*; *collaudare Vulg* [w tym: *kogo, co* (68)] (75) : Tám fie wzyfscy zádziwili/ Iego [*Ezopa*] rozum pochwalili *BierEz* C3v, C3v, G2v, Lv; ták yefli co złęgo/ tego dobrzy á ftáteczni ludzi w fwym ftanye nye tylko nye pochwałą/ ále z zálošćyá y wftydem wzywáýą *KromRozm* I A2v, I4v; *RejWiz* 145; *Leop* 3.*Mach* 6/32; *BibRadz* I 11c *marg*, *Eccli* 45/22; Cefarz pochwalił ich [*książąt luterskich*] pilność y náukę/ máiąc im zá dobre/ yž tę pilność dla rzeczy poſpolitey podięli *BielKron* 219; *SarnUzn* C7; *RejAp* AA4v; Hneth mężowie pochwaliwſzy onę białychgłow fwych rádę/ kiedy czás przyſzedł wyfcia z miáltá/ zbrojno fie pokazáli *GórnDworz* Z4v, Cv, H2v, N5v, Bb7, Ii6v; *HistRzym* 31v, 58v, 68v; pomni/ iż Pan pochwalił włódarzáz/ ktory łobie czynił przyiacioły zá żywotá fwego. *RejPos* 194, 273, 334; Azałz niewiećie iż Ietro dał rádę *Moizełzowi*/ ktora potym Pan Bog pochwalił/ áby nie ſam wzyftkiego ſądził/ ále też ná drugie wložýł vrząd ſądzenia *WujJud* 85v; *CzechRozm* 144v; *PaprpPan* Hh2v; iže ludzie mądrzi ktorzi będą v ſiebie pilnie vwázác to co dáley będą mowił/ pochwałą to. *ModrzBaz* 4v, 29v, 47v, 90; Vor gut anfehen. Zá dobre przijác. Pochwalić. *Probare*. *Calag* 549a; *StryjKron* 215; *CzechEp* 404; Ktore wyznánie/ iż támże ſam pan Chriſtus pochwalił/ y wyznał ie być z obiáwienia oycá niebieſkiego *CzechEpPORz* **3v, *3v; Zá ſzyięć kápíe/ łońce cię vpali/ Ten żywot/ chybá ſzalony pochwali. *PudłFr* 43; *ActReg* 64; *OrzJan* 119; *LatHar* 121; *WujNT* 262; *WysKaz* 46; Ale gdy ſię zložý ten žegar/ poznamy wielkiego rzemieſniká/ y pochwalim ſády iego y ſpráwy wſzytki iego. *SkarKaz* 4a, 117a, 456a; *KlonFlis* A2v.

pochwalić z czego [= *za co*] (3): Krol ſam w łobie oſądziwſfy že to prawdę mowili/ pochwaliwſzy ie z tego/ dał im tę moc ná káżdym miefcu w kroleſtwie ſwoim *Leop* 3.*Mach* 7/52; *RejPos* 193, 194v.

pochwalić komu (4): Bo páthrzay więcz ná owego ſproſnego á przemierzłego chłopá/ [...] więcz fie tu vmizga chocia y mu nie trzebá/ więcz tu poſthawki dziwne ſtroi/ więcz tu ſłowká rozlicznemi przyſmáczki cukruie/ iefliže mu to pochwalić małz álbo nie. *RejZwierc* 83v; *CzechEp* 51; *CzechEpPORz* *3v; pochwalił im [*Rechabitom*] to poſłufzeńſtwo/ y wieczne błogoſławieństwo domowi ich zá to obiecał *PowodPr* 43.

pochwalić w kim (3): A zwłafzczá oná dołkonáła wiárá/ którą ták bárzo w niektórych Pan pochwalił *WujNT* 270. Cf *pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym*.

pochwalić w czym [= za co] (1): Vsfłyzawfzy tho Krol á vyźrzawfzy roftropnośc iego/ bárzo go w tym ze wfzytkiemi pochwalił. *HistRzym* 71.

pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym (2): A w Máryey Mágdálénye fám pan pochwalił iz mu nogi drogá máłcyá námázáła [...] Tákýeż y w grzełfnicy/ lubo táz Márya/ lubo ina byłá/ pochwalił/ iz mu nogi całowáła *KromRozm II* h3v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (4); zaimek względny (3), iż (2)] (11): *RejPos* 191; *RejZwierc* 24, 91; A ták/ co fię kolwiek Wam wfzytkim będzie zdáło/ toż y ia pochwałę. *KochOdpr* B3v; *SkarŻyw* 118; á możeż to kto X(iędzu) K(anonikowi) pochwalić/ iz nas ták nędznikow [...] do wfzech w ohydę y nienawiśc áż ná śmierć przywodzi? *CzechEp* 92, 28; Y pochwalił pan fzfáfárzá nieśpráwiedliwego/ iz roftropnie vczynił. *WujNT Luc* 16/8; Y Dawidá pochwalił/ iz mu chćiał kościoł budowác *SkarKaz* 453a. Cf *pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym*.

W przeciwstawieniu: »pochwalić ... (po-, z)ganić« (9): A przeto nabłogofławyeniłfy oycze/ ofyáruyę fye podáyac pod nogi twego błogofławyeniłtwá ze wfłfytkim com yeft/ y co mam. Ożyw/ zábiy/ wezwi/ odezwi/ pochwal/ pogań. *KromRozm II* I3; *RejWiz* 90v; *GórnDworz* I5, X4; *RejZwierc* 24; A też nie wfzytkich Trádyciy [...] Pan Bog raczył gánić: y owfzem pochwalił Rechábity/ y błogofławił im/ ktorzy Trádycyá Oycá fwego około nie pijánia winá/ y nie iedzenia mięfá zachowywáli. *WujJud* 43; *NiemObr* 140; Ia chcę podobác fye w mowie Náuczonyé białygłowie: Ty mię pochwal/ moiá páni/ Niedbam choć kto infzy gáni. *KochPieś* 34; To iednák rozumiém/ iz W.M. iefli Trágoedijéy téy Polfkiéy nie pochwalifz/ wdy pracéy méy ganic nie będziész. *GórnTroas* 5.

W charakterystycznych połączeniach: cnotę pochwalić, dowcip, krola, mądrość bożą, muzykę, naukę, niepokoj, pilność, pisanie, posłuszeństwo, prawa, radę (5), rękę, rozsądek, rozum, sąd(y) (2), skazanie, skłonność [ku komu], skutek, sprawy, szafarze (3), światłość, trajedyją, ustawy, uznanie, wiarę (2), włodarza (2), wolą, wyrozumienie, wyznanie (2), żywot; barzo pochwalić (2), barzo prędko, dobrze, słusznie; rad pochwalić; z włodarstwa pochwalić; z podziwieniem pochwalić.

b. *Zaaprobować, z przeczeniem: nie zgodzić się, nie pozwolić; odrzucić; calculus addere Mącz [w tym: kogo (autora), co (30)] (34) :* *MetrKor* 61/224v; *Mącz* 323d; Ktemu ty wfzytki Doktory y S. Oyce/ ktore Kościoł Rzymfki pochwalił/ też y oni z vcźciwościá przyimuią *SkarJedn* 319; Ná próśbę Rzymian Ewánieliá pifał S. Márek: którą Piot[r] S. z vrzędu fwego kościołowi podał y pochwalił. *SkarŻyw* 362 marg, 362; *ActReg* 9; *WujNT* 125; *SarnStat* 180, 197, 923; Lecz Monárchiá [...] pochwalił P. Bog tym fámym: iz nigdy dwu áni trzech/ áni połpołftwá do rzádu ludu fwego nie fadzał *SkarKazSej* 690a.

Szeregi: »pochwalić i aprobować« (1): Ktorzy gi [przekład] záfię z pilnościá przeyrzeli/ y z textem Graeckim y Lácińfkim znieśli/ y ná niektórych mieyfscách popráwiwfzy/ pochwalili y ápprobowáli. *WujNT przedm* 3.

»pochwalić, (a) potwierdzić« [szyk 5:1] (6): Arnolfus z Burgundyey Kánonitzá Regułę vftáwił/ kthorá fiodmy Grzegorz Papieř Czárnokxięźnik pochwalił y potwierdził. *KrowObr* 134, 107, 135v; A poniewafz v Hilárego/ Ambrożego/ Auguřtyná/ Leoná/ nic gęftłzego nie iefł/ iáko to/ iz Duch

S. pochodzi y od Syná: tedy pewnie tę ich náukę/ iáko z Greckimi zgodną/ [doktorowie łacińscy] pochwalili y poćwierdzili. *SkarJedn* 285, 88; *SkarŻyw* 364.

»pochwalić i przyjąć« (1): Wfzyfcy tę rzecz [tj. radę Mojżesza] pochwalili y przyięli *BielKron* 41.

»pochwalić, (albo, i też) przyzwolić« [szyk 2:1] (3): *BierEz* Ov; Nád to Cefarz nie tylko ná tę Ellekcią przyzwolił álbo iá pochwalił *BielKron* 330v; *Mqcz* 31c.

»pochwalić i za wdzięczne mieć« (1): iż [poddani naszy] to obránié fyná náńzého Naiáífnieyfzého iákokolwiek nád ftáry zwyczaj vczynioné pochwalili/ y zá wdzięczne mieli [*approbaverint et gratiam habuerint JanStat* 10] *SarnStat* 10.

»pochwalić i zalecić« (1): Nie fámeo to Ianá tylko/ ále wfzytkich Apoštołow celnieyfze wyznánie/ ktore íam pan Chrístus w oíobie Piotrowey pochwalił y zalecił. *NiemObr* 96.

α. praw. Potwierdzić, zatwierdzić (10) : I wfzyftek Synod pochwalił wyrok iego [*Pafnucyjusa*]/ y nic naprzeciwko temu niepoftánowił *KrowObr* 230v; Przyfzłá tá rzecz potym przed Cefárzá Zygmuntá/ ktory pochwalił vgodę dwu krolow przereczonych *BielKron* 231v; *Mqcz* 323d; Theodozyus Cefarz [...] pochwalił vchwałę fynodu onego/ y dźierzeń fię iey rofkazał. *NiemObr* 140; ieno tylko niżéy nápiśáné vftáwy pochwaliliífmy/ y pochwalamy [*approbavimus et approbamus JanStat* 511]/ áby ná wieki trwály. *SarnStat* 931, 541.

[*pochwalić kogo czym*: Dźiwna rzecz/ iż tego nowego ich Męczenniká żadnym cudem Pan Bog niepochwalił *HerbOdpow* Xx7v.]

W połączeniach szeregowych (3): Krzyżakow Regułą we Włofzech fię zátzełá/ ktorą trzeci Innocencyus Papiész pochwalił/ poświęcił/ y potwierdził. *KrowObr* 135; *SarnStat* 184, 952.

W charakterystycznych połączeniach: *pochwalić list, regułę, rząd, statuty, uchwałę, ugodę, ustawy, wyrok.*

Szereg: »uznać i pochwalić« (1): ktory [zbór niceński] rząd ftárodawny kościołow Bożych od Apoštołow poftánowiony/ y ná czterzy Pátryárchie r ozdzielony [!]/ vznął y pochwalił. *SkarJedn* 177.

2. Oddać cześć; adorare *HistAl* [kogo, co] (13) : wielki Cefarzu co to íeft iż wfzyfcy ciebie chwalili/ á tys íam pochwalił kfiążę Zydowskie. *HistAl* C2v.

a. Oddać cześć boską (12) : Alexander poźedł do nich/ sfiádzy s koniá padł ná ziemię/ á imię Boże ktore nápiśáne widział pochwalił *HistAl* C2, C2v, Fv; Wnidę moy Pánie do domu twoiego wdzyęcznego/ Tám cie z boiáźnią pochwałę w twim fwiętym kościele *LubPs* B4; *SarnUzn* B3v, C7 [2 r.]; Przyiechawfzy tám pytaycie fię pilnie o tym dzieięciu/ á gdy fię o nim dowiecie/ wfkażcy mi też o nim/ iżbych y ia też fzedfzy pochwalił go. *RejPos* 35v; *JanNKarGórn* G4.

pochwalić z czego [= za co] (2): OYcá niebiekfiego pochwalmyż z miłości/ Bo nam fyná fwego posłał z wyfokości *ArtKanc* B11. Cf *Ze zdaniem przyczynowym*.

Ze zdaniem przyczynowym (1): POchwalmyż wfzyfcy ípołem Páná Bogá z tego/ Ze ná świat zesłać raczył Syná iedynego *ArtKanc* C9.

W charakterystycznych połączeniach: *pochwalić (Pana) Boga* (2), *imię boże, Ojca niebieskiego; pochwalić z miłości; pochwalić z bojaźnią; pochwalić w kościele.*

Przen [ze zdaniem przyczynowym] (1) : Pochwalciefz go y wy wfyfki w fwiátłości fwey gwiazdi Iż was pan iáínoćią fwoią tu ofwieca záwżdi. *LubPs* ff3v.

Synonimy: 1. aprobować, potwierdzić, uznać; a. ratyfikować; 2. poczestować, uczcić, uwielbić.

Formacje współrdzenne cf CHWALIĆ.

Cf POCHWALENIE, POCHWALON

MP